



JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 13. marts 2015
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Jørgen Jørgensen
Sagsnr.: 2015-0030-3095
Dok.: 1498076

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 454 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 13. februar 2015. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Mai Mercado (KF).

Mette Frederiksen

/

Carsten Madsen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 454 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Ministeren bedes oplyse, hvilke af de 264 hjemler til kontrolundersøgelser uden forudgående retskendelse, jf. artikel i Juristen nr. 6 2014, s. 219 "Når myndigheder kommer på besøg - 10 år med retssikkerhedsloven", som ikke er blevet anvendt de seneste 10 år?”

Svar:

1. Justitsministeriet kan indledningsvis henvise til ministeriets besvarelse af 25. februar 2015 af spørgsmål nr. S 707 stillet af medlem af Folketinget Mai Mercado (KF).

Som det fremgår heraf, har grundlovens § 72 følgende ordlyd:

”Boligen er ukrænkelig. Husundersøgelse, beslaglæggelse og undersøgelse af breve og andre papirer samt brud på post-, telegraf og telefonhemmeligheden må, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse, alene ske efter en retskendelse.”

Det er almindeligt antaget i den juridiske litteratur, at udsagnet i bestemmelsens første punktum om boligens ukrænkelighed er en retspolitisk erklæring uden selvstændigt retligt indhold. Der kan henvises til Henrik Zahle (red.), Grundloven med Kommentarer (2. udgave, 2006), side 457 og Jens Peter Christensen m.fl., Dansk Statsret (2013), side 288.

Det følger af det såkaldte legalitetsprincip, at offentlige myndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb kræver hjemmel i lovgivningen. Det følger herudover af grundlovens § 72, at medmindre der i lovgivningen er foretaget en fravigelse heraf, kan indgreb omfattet af grundlovens § 72 kun foretages efter indhentelse af en retskendelse.

Kravet om indhentelse af retskendelse er i vidt omfang fraveget i lovgivningen om forvaltningsmyndigheders kontrolbeføjelser uden for strafferetsplejen. Om baggrunden herfor kan der henvises til Retssikkerhedskommissionens betænkning nr. 1428/2003, side 113, der indeholder overvejelser om, hvorvidt der i højere grad burde indføres krav om forudgående retskendelse ved foretagelse af tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Der var efter kommissionens opfattelse ikke grundlag herfor. Udvalget henviste i den forbindelse til, at der normalt ikke vil være opstillet nærmere materielle betingelser i lovgivningen med hensyn til adgangen til at gennemføre et tvangsindgreb. Der vil således f.eks. i almindelighed ikke

være et mistankekrav at tage stilling til, og en domstol vil sædvanligvis være henvist til alene at vurdere, om den pågældende myndighed er den myndighed, der må gennemføre tvangsindgrebet. Et krav om retskendelse ville efter kommissionens opfattelse ofte være et unødigt omsvøb, der vil belaste domstolene med unødige sager og svække forvaltningsmyndighedernes kontrolmuligheder, uden at der reelt er vundet noget i retssikkerhedsmæssig henseende.

2. Som det endvidere fremgår af den nævnte besvarelse, tilstræber Justitsministeriet i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af lovforslag med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed, at der ikke medtages unødvendige bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom. Der kan i den forbindelse henvises til Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet, side 39, hvor der er anført følgende:

”Efter grundlovens § 72 er boligen ukrænkelig. Husundersøgelse, beslaglæggelse og undersøgelse af breve og andre papirer samt brud på post-, telegraf og telefonhemmeligheden må, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse, alene ske efter en retskendelse. Bestemmelsen regulerer umiddelbart alene spørgsmålet om, hvorvidt der skal indhentes retskendelse, før der foretages husundersøgelser mv. Princippet om boligens ukrænkelighed indebærer imidlertid, at det i hvert enkelt tilfælde nøje bør overvejes, om det overhovedet er nødvendigt – med eller uden retskendelse – at tillægge offentlige myndigheder adgang til privat ejendom. Det bør i den forbindelse undersøges, om andre og mindre indgribende kontrolforanstaltninger kan anses for tilstrækkelige. Hvis der er behov for en sådan adgang, bør omfanget heraf begrænses mest muligt. Det kan f.eks. ske ved, at der alene gives adgang til forretningslokaler, mens private boliger holdes uden for.”

3. Som det endelig fremgår af den nævnte besvarelse, indeholder retssikkerhedsloven (lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter med senere ændringer) en samlet regulering af en række spørgsmål vedrørende forvaltningsmyndigheders fremgangsmåde i tilfælde, hvor myndigheden har den fornødne hjemmel i anden lovgivning til uden for strafferetsplejen at foretage visse former for tvangsindgreb, herunder navnlig såkaldte kontrol- og tilsynsbesøg.

Justitsministeriet udarbejder i overensstemmelse med forarbejderne til retssikkerhedsloven årligt en redegørelse til Folketinget om forvaltningens

anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter omfattet af loven. Redegørelsen indeholder bl.a. en omtale af eventuel ny lovgivning, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, samt på udvalgte områder en omtale af praksis med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Det fremgår bl.a. af omtalen af praksis på udvalgte områder, i hvilket omfang de pågældende myndigheders gennemførelse af tvangsindgreb er sket med eller uden forudgående underretning. Ministeriet afgav den seneste redegørelse til Folketinget den 25. februar 2015 (R 9).

4. Spørgsmålet om, i hvilket omfang de enkelte hjemler til tvangsindgreb, der findes i lovgivningen, er blevet anvendt, er ikke indeholdt i Justitsministeriets redegørelse, og ministeriet er ikke i øvrigt i besiddelse af oplysninger herom.

Justitsministeriet skal imidlertid henlede opmærksomheden på ministeriets besvarelse af 20. september 2013 af spørgsmål nr. 859 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del) og ministeriets besvarelse af 18. marts 2014 af spørgsmål nr. 361 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del).

Besvarelsen af spørgsmål nr. 859 indeholder en gennemgang af, hvilke lovbestemmelser på Justitsministeriets ressortområde, der giver forvaltningsmyndigheder adgang til at foretage administrativ kontrol og tilsyn med borgere og virksomheder mv. Besvarelsen af spørgsmål nr. 361 indeholder – i det omfang ministeriet var i besiddelse af oplysninger herom – en gennemgang af, hvad de forskellige typer af kontrol på Justitsministeriets ressortområde koster for henholdsvis erhvervslivet og staten.

Justitsministeriet er bekendt med, at tilsvarende spørgsmål blev stillet til en række andre ministerier.